Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2025)0247

ELi laienemisläbirääkimiste institutsioonilised tagajärjed

Euroopa Parlamendi 22. oktoobri 2025. aasta resolutsioon ELi laienemisläbirääkimiste institutsiooniliste tagajärgede kohta (2025/2041(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut (ELi leping), eriti selle artikli 31 lõiget 3 ning artikleid 48 ja 49,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 81 lõiget 3, artiklit 83, artiklit 136, artikli 153 lõiget 2, artikli 192 lõiget 2, artikli 312 lõiget 2 ja artiklit 333,

– võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 23.–24. juuni 2022. aasta, 29.–30. juuni 2023. aasta, 26.–27. oktoobri 2023. aasta, 14.–15. detsembri 2023. aasta ja 27. juuni 2024. aasta järeldusi,

– võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 6. oktoobri 2023. aasta Granada deklaratsiooni,

– võttes arvesse nõukogu eesistujariigi 10. juuni 2024. aasta eduaruannet Euroopa tuleviku kohta,

– võttes arvesse komisjoni 23. märtsi 2024. aasta teatist laienemiseelsete reformide ja poliitika läbivaatamise kohta (COM(2024)0146),

– võttes arvesse oma 16. veebruari 2017. aasta resolutsiooni Euroopa Liidu toimimise parandamise kohta Lissaboni lepingu võimalusi kasutades[1] ning 11. juuli 2023. aasta resolutsiooni ELi aluslepingute üleminekuklauslite rakendamise kohta[2],

– võttes arvesse 9. mai 2022. aasta aruannet Euroopa tuleviku konverentsi lõpptulemuste kohta ja oma 4. mai 2022. aasta

---

1 ELT C 252, 18.7.2018, lk 215.
2 ELT C, C/2024/3996, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3996/oj.

resolutsiooni Euroopa tuleviku konverentsi järelduste järelmeetmete kohta[3],

– võttes arvesse oma 9. juuni 2022. aasta resolutsiooni konvendi kokkukutsumise kohta aluslepingute läbivaatamiseks[4] ja 22. novembri 2023. aasta resolutsiooni Euroopa Parlamendi ettepanekute kohta aluslepingute muutmiseks[5], sealhulgas ELi lepingu artikli 48 aktiveerimise kaudu, paludes Euroopa Ülemkogul leppida kokku konvendi kokkukutsumises aluslepingute reformimiseks,

– võttes arvesse oma 29. veebruari 2024. aasta resolutsiooni ELi integratsiooni süvendamise kohta tulevast laienemist silmas pidades[6],

– võttes arvesse Mario Draghi 9. septembri 2024. aasta aruannet „The future of European competitiveness“ (Euroopa konkurentsivõime tulevik), Enrico Letta 17. aprilli 2024. aasta aruannet „Much more than a market“ (Palju enamat kui turg) ja Sauli Niinistö 30. oktoobri 2024. aasta aruannet „Safer Together – Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness“ (Ühiselt turvalisem – Euroopa tsiviil- ja sõjalise valmisoleku tugevdamine),

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse põhiseaduskomisjoni raportit (A10-0177/2025),

A. arvestades, et kümnest riigist üheksal, kes praegu ELiga ühineda soovivad, on kandidaatriigi staatus ja mõnel neist on see juba mitmeid aastaid; arvestades, et kandidaatriigid on ühinemisprotsessi ja läbirääkimiste eri etappides; arvestades, et 28. novembril 2024 peatas Gruusia ühepoolselt ELiga ühinemise läbirääkimised;

B. arvestades, et Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja muud jätkuvad geopoliitilised probleemid, sealhulgas murettekitav muutus Atlandi-ülestes suhetes, on andnud ELiga ühinemise protsessile ja Euroopa ühendamisele uue geostrateegilise tähenduse ja uue hoo;

C. arvestades, et Euroopa Liiduga ühinemine peab jääma tulemustel põhinevaks protsessiks, milles iga riigi puhul hinnatakse Kopenhaageni kriteeriumide täitmist ja vajalike reformide elluviimist, eelkõige põhivaldkondades, samuti demokraatia, õigusriigi, inimõiguste ja hea valitsemistava põhimõtete järgimist ning ELi ühise

---

3 ELT C 465, 6.12.2022, lk 109.
4 ELT C 493, 27.12.2022, lk 130.
5 ELT C, C/2024/4216, 24.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4216/oj.
6 ELT C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.

välis- ja julgeolekupoliitikaga joondumist, tagamaks, et laienemine tugevdab, mitte ei õõnesta Euroopa Liitu ja selle ühtset turgu;

D. arvestades, et laienemine on ajalooliselt tähtis kohustus, ELi oluline välispoliitika vahend, strateegiline geopoliitiline prioriteet ja ELi üks edukamaid poliitikavaldkondi, mis kujutab endast investeeringut Euroopa tulevikku;

E. arvestades, et ühinevad riigid peaksid viima otsusekindlalt ellu vajalikke reforme ning tegema laienemisprotsessi põhivaldkondades konkreetseid ja pöördumatuid edusamme; arvestades, et EL ja selle liikmesriigid peaksid toetama kandidaatriike kriteeriumide täitmisel rahalise ja tehnilise abiga; arvestades, et ELi väärtuste ja aluspõhimõtete suhtes ei saa teha järeleandmisi;

F. arvestades, et laienenud EL saavutaks maailmas suurema poliitilise, majandusliku ja sõjalise võimu ja mõju ning annaks ühistele demokraatlikele väärtustele kogu ELi laienemispiirkonnas suurema kaalu; arvestades, et laienenud ühtne turg on oluline nii ELile kui ka ühinevatele riikidele ning see muudaks ELi veelgi konkurentsivõimelisemaks majandusjõuks ja ligitõmbavaks kaubanduspartneriks; arvestades, et kui ELi laienemisel edusamme ei tehta, kahjustab see ELi majandus- ja julgeolekuhuve ning ELi mittekuuluvad Euroopa riigid võivad läheneda lõpuks majanduslikult ja poliitiliselt teistele piirkondadele (nt Venemaale ja Hiinale), mis võib luua konkureerivaid majanduspiirkondi ja vähendada ELi majanduslikku mõju maailmas ning luua ühtlasi võimalusi ELi lähinaabrusest lähtuvateks destabiliseerimiskatseteks;

G. arvestades, et ELiga 2004. aastal ühinenud riikides – ja ELis tervikuna – on majandus märkimisväärselt kasvanud, sealhulgas on SKP elaniku kohta suurenenud keskmiselt 30 %, ning mitmes valdkonnas on vastu võetud rangemad nõuded; arvestades, et kõigis uutes liikmesriikides on SKP kasv olnud keskmiselt 12 % suurem võrreldes prognoositud kasvuga, mis oleks olnud siis, kui nad ei oleks ELiga ühinenud, ning seda kasvu võis märgata viie aasta jooksul pärast ühinemist; arvestades, et viimase 20 aasta jooksul on ELi majandus kasvanud 27 %; arvestades, et ka riikides, kes 2004. aasta laienemise ajal juba ELi kuulusid, on majandus kasvanud ja heaolu suurenenud, millel on selge põhjuslik seos laienemisest tulenenud suuremate turgude ja ulatuslikuma ühendatuse ning suuremate investeeringutega; arvestades, et laienemine toob kaasa majanduskasvu igas piirkonnas, kuid suhteline majanduskasv on kiireim kõige vaesemates piirkondades;

H. arvestades, et Lääne-Balkani, Ukraina, Moldova ja Gruusia SKP elaniku kohta on jätkuvalt umbes 50 % ELi näitajast või sellest väiksem, kuigi mõnes kandidaatriigis on viimastel aastatel majandus stabiilselt kasvanud, mis võimaldab tulemustel põhinevat ja tulevikku suunatud lähenemisviisi; arvestades, et kõigile ELi laienemistele

järgnenud areng näitab, et ELi ja selle siseturu liikmesusel ning struktuurifondide kasutamise võimalusel on majanduslikule ja sotsiaalsele lähenemisele positiivne mõju; arvestades, et uuringute kohaselt vähendaks kümne uue liikmesriigi lisandumine erinevust ELi ja Ameerika Ühendriikide SKPs elaniku kohta 10 %; arvestades, et ulatuslikum juurdepääs muu hulgas tööturgudele, tööstussuutlikkusele, digitehnoloogiale, eelkõige tehisintellektile, ja kriitilise tähtsusega haruldaste muldmetallide mineraalidele võimaldaks ELil kiirendada rohe-, digi- ja õiglast üleminekut, vähendada oma kulusid ning ühtlasi suurendada strateegilist sõltumatust Venemaast, Hiinast ja teistest süsteemsetest konkurentidest; arvestades, et nende stsenaariumide korral, milles on ühendatud ulatuslik laienemine ja tugev lähenemine, võib ELi SKP-le lisanduda 2035. aastaks hinnanguliselt kuni 10 triljonit USA dollarit;

I. arvestades, et ühinemiseelsed rahastamisvahendid on olulised, kuna nende rakendamisest saab väärtuslikke kogemusi riigi konkreetsetele vajadustele kohandatud ajakohaste toetusvahendite väljatöötamiseks, nagu see oli Phare (Kesk- ja Ida-Euroopa riikidele mõeldud ühenduse abi programm), SAPARDi (põllumajanduse ühinemiseelne rahastamisvahend) ja ISPA (ühinemiseelse struktuuripoliitika rahastamisvahend) puhul;

J. arvestades, et mõned ELi mittekuuluvad riigid seisavad silmitsi eri määral poliitilise ebastabiilsusega ning nagu on näha varasematest laienemistest, peaks ELi liikmesusega seotud reformide elluviimine nendes riikides aitama kaasa stabiilsusele ja õigusriigi järgimisele selles piirkonnas; arvestades, et ELi käsutuses on laialdased vahendid, mille abil tagada põhiväärtuste järgimine liikmesriikides ja kaitsta Euroopa projekti kui terviku poliitilist stabiilsust; arvestades, et neid vahendeid tuleb veel reformida ja tugevdada, eelkõige õigusriigi mehhanismi järjepideva rakendamise ja ELi lepingu artiklis 2 sätestatud ELi põhiväärtuste tulemusliku kaitse kaudu, sealhulgas kehtestades tingimused praeguses ja järgmises mitmeaastases finantsraamistikus;

K. arvestades, et komisjon ja parlament peaksid töötama välja liikmesriikides ja kandidaatriikides korraldatavad teadlikkuse suurendamise kampaaniad, et kodanikke saaks laienemisega kaasnevatest võimalustest korralikult teavitada, ning võitlema ühtlasi Venemaa ja muude riikide poolsete välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastu, mille eesmärk on õõnestada üldsuse toetust laienemisele;

L. arvestades, et ELi institutsioonilist raamistikku ja eelkõige selle otsustusprotsesse tuleb praeguses 27 liikmesriigist koosnevas Euroopa Liidus tugevdada ja täiustada; arvestades, et laienemiseks valmistumine eeldab ELi-siseseid reforme ning et laienemisprotsess peaks toimuma koos ELi integratsioonisuutlikkuse tagamiseks

vajalike institutsiooniliste ja otsuste tegemise reformidega; arvestades, et tulevasi laienemisi silmas pidades on ELi institutsioonide, poliitika ja otsustusprotsesside reform hädavajalikum ja kiireloomulisem kui kunagi varem;

M. arvestades, et varasematele laienemistele eelnesid või nendega kaasnesid sageli ELi juhtimisega seotud institutsioonilised sisereformid ning et need laienemisprotsessid on andnud tavaliselt kandidaatriikide arengule ning majanduslikele ja demokraatiaalastele edusammudele võimsa tõuke;

N. arvestades, et Euroopa Ülemkogu tunnistas oma 6. oktoobri 2023. aasta Granada deklaratsioonis, et reformipüüdluste vajaliku kiirendamisega kandidaatriikides tuleks samal ajal teha ettevalmistusi ja reforme ELis;

O. arvestades, et Euroopa Ülemkogu esitas oma 27. juuni 2024. aasta järeldustes tegevuskava sisereformidega seotud edasiseks tööks; arvestades, et Euroopa Ülemkogu tunnistab, et ELi tugevamaks muutmiseks ja Euroopa suveräänsuse suurendamiseks on vaja teha reforme, mis võimaldavad ELil täita oma pikaajalised eesmärgid, viia ellu oma poliitika ja prioriteedid ning reageerida uutele geopoliitilistele oludele ja probleemidele;

P. arvestades, et nende järelduste kohaselt peaks töö sisereformidega jätkuma laienemisprotsessiga samal ajal, et poliitika oleks tulevikukindel ja seda rahastataks sobival viisil ning et ELi institutsioonid toimiksid ja tegutseksid ka edaspidi tulemuslikult; arvestades, et Euroopa Ülemkogu on palunud komisjonil teha 2025. aastal põhjalik poliitika läbivaatamine, milles keskendutakse neljale tegevussuunale, nimelt väärtused ja õigusriik, poliitikameetmed, eelarve ja juhtimine;

Q. arvestades, et võimalik tulevane laienemine seab ELi ette kolm probleemi: kuidas tagada tõhus otsustusprotsess (tõhususe probleem), koguda oma strateegiliste eesmärkide saavutamiseks piisavalt vahendeid (võimu ja ressursside probleem) ning tagada oma tegevuse demokraatlik legitiimsus ja vastutus oma tegevuse eest (demokraatia probleem);

R. arvestades, et laienemiseelsed reformid ELi institutsioonilises raamistikus võivad tähendada diferentseeritud integratsioonilahenduste kasutamist küsimustes, milles aluslepingud seda võimaldavad; arvestades, et ELi lepingu artiklite 20, 42 ja 46 kohased tõhustatud koostöö ja alalise struktureeritud koostöö menetlused võimaldavad liikmesriikidel, kes seda soovivad, süvendada oma integratsiooni ja tõhustada koostööd valdkondades, kus ELil ei ole ainupädevust;

S. arvestades, et kohe võiks rakendada üleminekuklausleid, et minna teatavates poliitikavaldkondades ühehäälsuse nõudelt üle

kvalifitseeritud häälteenamusega hääletamisele; arvestades, et ELi lepingus on sätestatud, et ELi ühise kaitsepoliitika järkjärgulise kujundamise lõppeesmärk on luua Euroopa Ülemkogu ühehäälse otsusega ühiskaitse, mis peab olema kooskõlas NATOga;

T. arvestades, et aluslepingute piiratud paindlikkuse tõttu tuleks kaaluda põhjalikumat reformi aluslepingutes sihipäraste muudatuste tegemisega; arvestades, et parlament on algatanud aluslepingute läbivaatamise menetluse ja esitanud nõukogule ettepanekud aluslepingute muutmiseks vastavalt ELi lepingu artikli 48 lõikele 2;

Laienenud ELi reformimata jätmise hind

1. on seisukohal, et EL ja kandidaatriigid on alati kasutanud laienemist poliitilise ja geopoliitilise vahendina demokraatia, stabiilsuse, julgeoleku ja heaolu edendamiseks kogu Euroopas; on arvamusel, et ELi laienemine kujutab endast pikaajalist geostrateegilist investeeringut;

2. rõhutab, et Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja muud geopoliitilised pinged muudavad laienemisprotsessiga edasiliikumise veelgi kiireloomulisemaks; on seisukohal, et edukas ja jätkusuutlik laienemine eeldab pikaajalist poliitilist visiooni ja julgeid otsuseid, mille eesmärk on edendada tõhusat, mõjuvõimsat ja demokraatlikku Euroopat;

3. märgib, et kogemus on näidanud, et iga uue laienemislainega kaasnevad uued institutsioonilised ja poliitilised probleemid ja võimalused, millega tuleks tegeleda aegsasti, eelistatavalt enne, kui kandidaatriikidest saavad liikmesriigid, et tagada ELi tulemuslik toimimine ja vältida institutsioonilisse ummikseisu sattumist; juhib tähelepanu sellele, et igale laienemisele Euroopa projekti ajaloos on eelnenud või sellega on kaasnenud vajalikud institutsioonilised sisereformid;

4. tunnistab, et ühehäälsuse eesmärk on tagada, et kõigi liikmesriikide õigustatud muresid võetaks arvesse; on siiski veendunud, et laienev EL vajab praeguse laienemisprotsessiga seotud probleemide lahendamisel mitmetahulisemat kooskõlastamist; rõhutab, kui oluline on seljatada raskused, mida põhjustab nõukogu ühehäälse otsuse nõue, sealhulgas laienemisprotsessi vaheetappides ühehäälselt otsustamine, mis võib kahepoolsete küsimuste tõttu aeglustada uute liikmete ühinemist ELiga; tuletab meelde, et ELi lepingu artikkel 49 võimaldab kasutada kvalifitseeritud häälteenamusega hääletamist ilma aluslepinguid muutmata; juhib tähelepanu ELi eelarve keerukale ja aegunud ülesehitusele ja juhtimisele ning põllumajandus- ja ühtekuuluvuspoliitika fondide vahendite võimalikule ümberjaotamisele; tuletab meelde, et ELi laienemine annab sellega seoses võimaluse kohandada ELi peamisi poliitikavaldkondi; toetab algatusi, millega soovitakse muuta

otsustusprotsessi tulemuslikumaks, mis on ELi konkurentsivõime suurendamisel määrav;

5. kordab oma seisukohta, et liidu süvendamine, selle laienemisprotsessid ja Euroopa ühendamine peaksid käima käsikäes; rõhutab, et selleks, et tulla toime praeguse laienemisprotsessiga seotud raskustega ja tagada ELi suutlikkus võtta vastu uusi liikmeid ja edendada nende edukat integratsiooni, ilma et see destabiliseeriks teiste liikmesriikide majandust või süvendaks sotsiaalseid pingeid, on vaja ELi institutsioonilisi ja finantsreforme;

6. tunnistab, et ajutiste lahendustega võib probleemid ajutiselt lahendada, kuid nende puhul jääb puudu prognoositavusest, demokraatlikust läbipaistvusest ja vastutusest ning pikaajalisest jätkusuutlikkusest, mida on võimalik saavutada ainult struktuurireformidega;

Laienemiseelsete institutsiooniliste reformide eesmärgid: tõhusus, mõjuvõim ja demokraatia

7. on kindlalt veendunud, et ELi institutsioonilised reformid, olenemata sellest, millise otsustusprotsessi teel need vastu võetakse, peaksid suurendama ELi suutlikkust tegutseda tõhusalt ja õigel ajal; juhib tähelepanu sellele, et ELi institutsioonilise raamistiku laienemiseelsete reformidega tuleks täita eesmärgid muuta EL tõhusamaks ning suurendada ELi mõjuvõimu maailmas ja ELi demokraatlikkust, legitiimsust ja vastutust;

Tõhususe probleem

8. rõhutab, et laienenud ELi tõhususe suurendamiseks tuleb ELi institutsioonide koosseisu kohandada ja tõhusamaks muuta ning parandada nende toimimist; soovitab laienemisprotsessi toetada kandidaatriikide varajase ja tiheda kaasamisega ELi institutsioonide töösse, näiteks vaatlejana; märgib, et seda saaks edukalt teha samamoodi nagu 2004. aasta laienemise käigus; võtab sellise järkjärgulise integratsiooni positiivse näitena teadmiseks komisjoni püüdlused kaasata kandidaatriike julgeoleku- ja kaitsevaldkonnas, eelkõige osutades neile ELi kaitse tulevikku käsitlevas valges raamatus ja sisejulgeoleku strateegias;

9. märgib, et laienemiseelsetes institutsioonilistes reformides tuleb tegeleda laienemise mõjuga parlamendi koosseisule; rõhutab, et kui ühest küljest tuleb tagada parlamendi asjakohane demokraatlik esindatus, siis teisest küljest peaks parlament püsima töövõimelises suuruses; rõhutab vajadust seada prioriteediks institutsioonisisene ja institutsioonidevaheline töö selle nimel, et töötada välja alaline kohtade jaotamise mehhanism, millega suudetaks tagada õiglane, läbipaistev ja püsiv demograafiline ja geograafiline esindatus ning mille puhul järgitaks kahaneva proportsionaalsuse põhimõtet; tuletab

meelde oma seisukohta, et parlamendi koosseis tuleks läbi vaadata koos nõukogu hääletussüsteemiga;

10. märgib, et laienemist tuleb arvesse võtta komisjoni praeguses koosseisus; tuletab sellega seoses meelde Lissaboni lepinguga ette nähtud paindlikkust; rõhutab, et ELi lepingu artikli 17 lõikes 5 sätestatud volinike kolleegiumi suuruse mis tahes vähendamisel tuleb jätkuvalt tagada, et komisjoni koosseis on geograafiliselt, demograafiliselt ja sooliselt tasakaalustatud;

11. tunnistab, et seoses laienemisega on vaja kaaluda nõukogu toimimise ja otsustusprotsessi muutmist; märgib, et uuesti tuleb määratleda kvalifitseeritud häälteenamus, et parandada tasakaalu suuremate ja väiksemate riikide vahel ning säilitada kõige olulisemate ja poliitiliselt tundlike otsuste tegemisel kõrgemad künnised; tuletab sellega seoses meelde oma 22. novembri 2023. aasta resolutsiooni Euroopa Parlamendi ettepanekute kohta aluslepingute muutmiseks, eelkõige mis puudutab häälteenamusi nõukogus; nõuab, et nõukogu otsustusprotsess oleks seoses laienemisega ülimalt läbipaistev ja usaldusväärne;

12. teeb ettepaneku tugevdada ja reformida ELi lepingu artikli 7 kohast menetlust, kaotades Euroopa Ülemkogu otsuste puhul ühehäälsuse nõude, kehtestades selge ajakava ja andes Euroopa Liidu Kohtule rikkumistes vahekohtuniku rolli;

Võimu ja ressursside probleem

13. kordab oma üleskutset muuta mitmeaastase finantsraamistiku juhtimist, nimelt anda kaasseadusandjatele täielikud seadusandlikud volitused ELi eelarve kulude suhtes, sealhulgas mitmeaastase finantsraamistiku vastuvõtmiseks;

14. on veendunud, et praegune kohustuslik muutmisklausel, mida kohaldatakse laienemise korral, tuleks järgmises mitmeaastases finantsraamistikus alles jätta ning et see ei tohiks mõjutada riikidele ette nähtud assigneeringuid; rõhutab, et järgmises mitmeaastases finantsraamistikus tuleb kehtestada ka asjakohased ülemineku- ja järkjärgulise kasutuselevõtu meetmed peamiste kuluvaldkondade jaoks, nagu ühtekuuluvus ja põllumajandus, tuginedes eri sektoritele avalduva mõju hoolikale hindamisele;

15. on seisukohal, et järgmine mitmeaastane finantsraamistik on ELi laienemise ja kandidaatriikide ühinemise ettevalmistamisel äärmiselt tähtis;

16. tuletab meelde seisukohta, mida parlament väljendas oma 7. mai 2025. aasta resolutsioonis liidu uuendatud pikaajalise eelarve kohta muutuvas maailmas[7] ja mille kohaselt tuleb ELi pikaajalises eelarves

---

7 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2025)0090.

loobuda ajalooliselt väljakujunenud, enda kehtestatud piiravast tasemest, milleks on 1 % kõigi liikmesriikide kogurahvatulust; rõhutab, et Marion Draghi ja Enrico Letta aruannete kohaselt on 2030. aastaks vaja märkimisväärselt täiendavaid omavahendeid, et suurendada ELi konkurentsivõimet, viia lõpule õiglane ja roheüleminek ning olla võimeline end Venemaa agressiooni eest iseseisvalt kaitsma;

17. rõhutab, et 2027. aasta järgne mitmeaastane finantsraamistik ja tulemuslikum eelarve, sealhulgas uus omavahendite pakett, peaksid võimaldama ELil liikuda otsustavalt laienemise suunas ning kaitsta samal ajal praeguseid poliitikavaldkondi, programme ja prioriteete;

Demokraatia probleem

18. rõhutab, kui oluline on suurendada ELi poliitika demokraatlikku legitiimsust, tugevdades Euroopa Parlamendi kui ainsa otse valitava ELi kodanikke esindava institutsiooni otsustus- ja kontrolliõigusi, sealhulgas tagades tugeva uurimisõiguse;

19. rõhutab ELiga ühinevate riikide parlamentide keskset rolli ELiga ühinemise protsessis, eelkõige kuna nad võtavad vastu ühinemisega seotud õigusakte, ning rõhutab sellega seoses ELiga ühinemise küsimustes parlamentaarse koostöö tegemise ja konsensuse saavutamise tähtsust; kordab Euroopa Parlamendi valmisolekut kasutada oma poliitilisi ja tehnilisi ressursse, et muu hulgas demokraatiat toetava tegevuse kaudu aidata ühinevate riikide parlamentidel teha ELiga seotud reformikavas edusamme; väljendab heameelt edusammude üle, mida on tehtud mitmes kandidaatriigis, sealhulgas vahendustegevuse ja Jean Monnet' dialoogi kaudu;

20. rõhutab, et ELi otsustusprotsesside reformimiseks on vaja suurendada parlamendi mõjuvõimu, seades ta nõukoguga võrdsele alusele; kordab oma üleskutset anda parlamendile täielik seadusandlike algatuste tegemise õigus – õigus kehtestada, muuta või tunnistada kehtetuks liidu õigusakte; on veendunud, et üldine ja otsene algatusõigus tugevdaks veelgi ELi demokraatlikku legitiimsust ja suurendaks ELi kodanike mõjuvõimu;

21. tunnistab, et parlamendi otsesed algatusõigused ei ole kaugeltki piisavad selleks, et ta saaks esindada ELi kodanikke, kodanikuühiskonda ja sotsiaalpartnereid Euroopa institutsioonides, jättes tegelikult komisjonile seadusandlike algatuste alase monopoli;

22. rõhutab, et Lissaboni lepinguga on parlamendile juba antud otsesed algatusõigused, tunnustades tema kui ainsa otse valitava ELi institutsiooni pädevust oma tegevust korraldada ning tema kontrolliülesannet ja demokraatlikku legitiimsust;

23. peab oluliseks suurendada parlamendi läbipaistvust ja demokraatlikku vastutust ning tugevdada selleks valimiste Euroopa

mõõdet ja kehtestada kogu ELis ühtsed valimisreeglid; kutsub üles liikmesriiki, kes ei ole veel ratifitseerinud nõukogu otsust 2018/994[8], seda tegema; kutsub nõukogu üles töötama läbi parlamendi 3. mai 2022. aasta seisukohas[9] esitatud ettepanekud; kordab oma üleskutset parlamendile ja nõukogule teha edusamme aruteludes Euroopa Parlamendis alalise kohtade jaotamise mehhanismi kehtestamise üle;

Laienemiseelsete institutsiooniliste reformide elluviimise vahendid

24. on seisukohal, et laienemiseelsete institutsiooniliste reformide eespool nimetatud eesmärke on võimalik saavutada eri vahenditega, sealhulgas kasutades kehtivate aluslepingutega ette nähtud paindlikkust aluslepingute ühe või mitme sihipärase muudatuse tegemise teel;

25. tuletab meelde, et mitmed paindlikkusvahendid, nagu üleminekuklauslid, tõhustatud koostöö, konstruktiivne hääletamisest hoidumine, alaline struktureeritud koostöö ja loobumismehhanismid, on võimalikud juba praeguses ELi õigusraamistikus, mille tõestuseks on kogemused, mis on saadud seoses Schengeni alaga, mis on üks ELi suurimaid saavutusi, ja ühisrahaga; tuletab meelde, et ühinemismenetluste raames võib mõningate poliitikavaldkondade puhul pidada järkjärgulise kasutuselevõtu lahenduste, ajutiste erandite ja üleminekuperioodide üle läbirääkimisi;

26. kordab oma seisukohta, et diferentseeritud integratsioon peaks alati toimuma aluslepingute raamistikus, säilitama ELi institutsioonide ühtsuse ning see ei tohiks kaasa tuua paralleelse institutsioonilise korralduse või sellise korra loomist, mis on kaudselt vastuolus ELi õiguse vaimu ja aluspõhimõtetega, vaid peaks hoopis võimaldama asjakohasel juhul konkreetsete organite loomist, piiramata ELi institutsioonide pädevust ja rolli;

27. rõhutab, et kehtivate aluslepingutega ette nähtud paindlikkus võimaldab teha rohkem, et liikuda Euroopa kaitsekoostöö liidu

---

[8] Nõukogu 13. juuli 2018. aasta otsus (EL, Euratom) 2018/994, millega muudetakse otsestel ja üldistel valimistel esindajate Euroopa Parlamenti valimist käsitlevat akti, mis on lisatud nõukogu 20. septembri 1976. aasta otsusele 76/787/ESTÜ, EMÜ, Euratom (ELT L 178, 16.7.2018, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2018/994/oj).

[9] Euroopa Parlamendi 3. mai 2022. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu määrus Euroopa Parlamendi liikmete valimise kohta otsestel ja üldistel valimistel, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 76/787/ESTÜ, EMÜ, Euratom ning sellele otsusele lisatud Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestel ja üldistel valimistel käsitlev akt (ELT C 465, 6.12.2022, lk 171).

suunas, ilma et aluslepinguid oleks vaja põhjalikult reformida; rõhutab, et Euroopa alalise kaitsekoostöö liidu loomiseks on kooskõlas artikli 42 lõikega 2 vaja lõppkokkuvõttes ühehäälset otsust;

28. rõhutab, et kaitsevaldkonnas võimaldab alaline struktureeritud koostöö (ELi lepingu endine artikkel 46) liikmesriikide rühmal liikuda Euroopa kaitsesüsteemi loomise suunas; märgib, et olenemata asjaolust, et alalist struktureeritud koostööd on kasutatud peamiselt kaitsetööstusega seotud projektide puhul, on sellel laiem potentsiaal, nimelt võimaldab see liikmesriikidel, kes seda soovivad, ühiskaitse viivitamata institutsionaliseerida, isegi kui Euroopa Ülemkogus ei ole ühehäälset otsust tehtud;

29. rõhutab, et kehtivate aluslepingute sätete kohaselt võimaldaks kvalifitseeritud häälteenamusega vastu võetud otsus luua Euroopa kaitsesüsteemi kooskõlas ELi lepingu artikli 42 lõikega 6 ja protokolli nr 10 artikli 1 punktiga b, jättes samas teistele liikmesriikidele võimaluse sellega hiljem ühineda, nagu see toimus majandus- ja rahaliidu puhul; kutsub sellega seoses komisjoni ja huvitatud liikmesriike üles alalise struktureeritud koostöö sätted sel eesmärgil viivitamata aktiveerima;

30. kutsub komisjoni ja nõukogu üles esitama selget teavet poliitika läbivaatamise tulemuste kohta ning töötama koostöös parlamendiga välja realistliku ja järkjärgulise tegevuskava, mille alusel viiakse koos laienemisprotsessiga ellu vajalikud institutsioonilised reformid;

o
o o

31. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.